

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหาการวิจัย

การศึกษาเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาประเทศ การศึกษาจะทำหน้าที่ผลิตกำลังคนให้เกิดการเรียนรู้ เกิดทักษะให้มีคุณสมบัติตามที่ต้องการสามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำรงชีวิตในยุคที่เทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว คนจึงจำเป็นต้องเตรียมให้พร้อมที่จะเผชิญกับความท้าทายดังกล่าว จากเหตุผลดังกล่าวจึงมีความจำเป็นที่จะต้องปรับเปลี่ยนการจัดการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ เนื่องจากการศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญยิ่งในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพและมีความสามารถที่จะปรับตัวได้อย่างรู้เท่าทัน การเปลี่ยนแปลงต่างๆ (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2535 หน้า 5) นอกจากนี้การศึกษายังเป็นรากฐานสำคัญในการแก้ปัญหาต่างๆ ในสังคมและช่วยให้คนพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ซึ่ขีดความสามารถในการดำรงชีวิตและประกอบอาชีพอย่างมีความสุข รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลกและสามารถรวมพลังสร้างสรรค์พัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2544) จากเหตุผลดังกล่าวจึงจำเป็นต้องมีการปฏิรูปการศึกษา ให้มีความสอดคล้องกับสภาพของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป จึงได้กำหนด พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2542 ในหมวด 1 บททั่วไป มาตรา 6 ระบุว่า “ การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข “ และมาตรา 7 ระบุว่า “ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะวัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง” การเรียนการสอนในยุคปฏิรูป จึงมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดการเรียนการสอนในยุคปฏิรูป จึงมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดการกระบวนการเรียนรู้ต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล พฤติกรรม การสอนของครูจึงเป็นเรื่องสำคัญ ครูต้องเข้าใจเด็กทุกคนแต่ละคนจะรับรู้ได้ไม่เท่ากัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเทคนิคการสอนของครูแต่ละคน ครู จึงเป็นผู้ที่มีบทบาทและหน้าที่สำคัญในการที่จะทำให้การปรับเปลี่ยนการจัดการกระบวนการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนได้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้เป็นไปตามความ

คาดหวังของนโยบายการปฏิรูปการเรียนรู้ดังกล่าว ครู จึง ควรเป็นบุคคลที่มีคุณลักษณะเป็น ครูดี ครูเก่ง คนดี คนเก่ง มีศักยภาพในการจัดกระบวนการเรียนรู้สูง สามารถสอนนักเรียนได้ถูกต้องตามหลักการจัดกระบวนการเรียนรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2543) คณะครูศาสตร์ เป็นคณะที่ทำหน้าที่ในการผลิตครู และมุ่งหวังเป็นอย่างยิ่งว่าครูที่ผลิต ต้องเป็นคนดี คนเก่ง ครูดี ครูเก่ง ในการผลิตครูเพื่อให้ได้ครูที่มีคุณภาพดีนั้นจะต้อง ให้นักศึกษามีการศึกษาหาความรู้ทั้งภาคทฤษฎีและต้องมีการฝึกปฏิบัติที่มุ่งพัฒนาทักษะวิชาชีพครูในด้านต่างๆ ให้มากเพียงพอ จนสามารถปฏิบัติหน้าที่ครูได้อย่างดี เพื่อให้มีความมั่นใจในการทำงาน การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เป็นกระบวนการภาคปฏิบัติเปรียบเหมือนเป็นหัวใจของการผลิตครู เป็นประสบการณ์วิชาชีพครู เป็นประสบการณ์ที่จำเป็นและสำคัญยิ่ง เพราะเป็นช่วงสำคัญที่นักศึกษาครูจะได้ตรวจสอบตนเอง โดยเป็นโอกาสสำคัญที่นักศึกษาได้ฝึกประสบการณ์ภายใต้คำแนะนำของอาจารย์พี่เลี้ยง อาจารย์นิเทศ ได้ทำงานร่วมกับนักศึกษาด้วยกันและบุคคลที่เกี่ยวข้องในโรงเรียน ได้ฝึกความอดทน ความรับผิดชอบ ความมีมนุษยสัมพันธ์ร่วมกับผู้อื่น ตลอดจนสามารถพัฒนาตนเองให้ดีขึ้นในทุก ๆ ด้าน และเพื่อให้สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษาดังกล่าว คณะครูศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา จึงได้กำหนดให้นักศึกษาที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ในชั้นปีที่ 5 ซึ่งเปรียบเสมือนครูคนหนึ่ง ในโรงเรียนได้ทำวิจัยในชั้นเรียนที่เกิดจากสภาพปัญหาในการจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้เนื่องจากการทำวิจัยในชั้นเรียนจะช่วยให้ครูมีทักษะในการจัดการกระบวนการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้นคือ ดังที่ ทศนา แสงศักดิ์ (ทศนา แสงศักดิ์ , 2543 หน้า 72) ได้กล่าวไว้ว่า การทำวิจัยในชั้นเรียนเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาการศึกษา เพราะการวิจัยในชั้นเรียนสามารถนำมาใช้ในการแก้ปัญหาและพัฒนากระบวนการเรียนการสอนในห้องเรียนได้เป็นอย่างดี ทำให้ครูได้ทราบถึงปัญหาและเทคนิควิธีการสอนในรูปแบบต่างๆ ครูจึงปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนรู้ของตนให้เหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียน ดังนั้นครูจึงมีบทบาทเพิ่มขึ้นจากผู้ถ่ายทอดความรู้มาเป็นนักวิจัยอีกบทบาทหนึ่ง ซึ่งการเป็นนักวิจัยในที่นี้ก็คือ วิจัยเกี่ยวกับวิธีการเรียนการสอนเกี่ยวข้องกับครู นักเรียน ผู้ปกครอง และสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบ ๆ ตัวนักเรียนเอง โดยหวังผลเพื่อนำมาพัฒนาส่งเสริมและแก้ปัญหาให้เด็กมีพัฒนาการและกระบวนการเรียนรู้ดีขึ้น (ทศนา แสงศักดิ์, 2543 หน้า 72) ประกอบกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวดที่ 4 ว่าด้วยการจัดการศึกษา ได้กำหนดสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในชั้นเรียน ไว้ดังนี้

“ มาตรา 24 (5) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมสื่อการเรียน และอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอน และแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ “

(พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542)

“ มาตรา 30 ให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งการส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา”

(พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542)

หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรปรับปรุง พุทธศักราช 2552) กำหนดปรัชญาของหลักสูตรไว้เพื่อผลิตครูชั้นวิชาชีพที่มีประสิทธิภาพ (Capability) ดำเนินชีวิตด้วยปัญญา สามารถบูรณาการความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม แห่งวิชาชีพไปสู่การจัดการศึกษาและพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดีมีสติปัญญาความสามารถและอยู่ร่วมกับคนอื่นได้อย่างมีความสุข รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและสามารถเผชิญปัญหาหรือวิกฤตได้ด้วยสติปัญญา โดยกำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตร เพื่อมุ่งผลิตครูในมิติใหม่ ที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ให้บัณฑิตครูมีคุณภาพ มีศักดิ์ศรีความเป็นครูตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูเป็นครูชั้นวิชาชีพที่มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดีและเก่ง โดยมีวัตถุประสงค์ข้อหนึ่ง ได้แก่ เรียนรู้จากสถานการณ์จริง โดยการผสมผสานภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติเข้าด้วยกันสร้างองค์ความรู้โดยการเรียนรู้ผ่านกิจกรรม การทำงาน การแก้ปัญหาและการเรียนรู้เป็นทีม (ครุศาสตร์, ม.ป.ป.) การให้นักศึกษาที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้ทำวิจัยในชั้นเรียน เป็นการให้นักศึกษาได้เรียนรู้การทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน จากการเรียนรู้ในสถานการณ์จริง โดยการวิเคราะห์สภาพปัญหาชั้นเรียนขณะจัดการเรียนการสอน มีการวางแผนการดำเนินงานวิจัยทุกขั้นตอน ตลอดจนการนำผลการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนมาแก้ปัญหาการเรียนการสอน ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างสูงสุด นอกจากนี้การทำวิจัยยังเป็นการพัฒนาพัฒนาตนเองเพื่อนำไปสู่การเป็นครูมืออาชีพ จากการจัดการศึกษาหลักสูตรการศึกษา 5 ปี และให้นักศึกษาที่ออกฝึกปฏิบัติการสอนทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนพบว่า ยังมีปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน หลายประการด้วยกัน ทั้งประเด็นที่เกี่ยวข้องกับนักศึกษาเองและประเด็นที่เป็นปัญหากับอาจารย์คณะครุศาสตร์ที่เป็นกรรมการสอบเค้าโครงการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนและสอบผลการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน ปัญหาดังกล่าวได้แก่ การที่นักศึกษาไม่สามารถจัดสรรเวลาสำหรับการวิจัยปฏิบัติการวิจัยในชั้นเรียนได้ เมื่อไปอยู่ในสถานการณ์ของการฝึกปฏิบัติการสอนจริง หรือเมื่อได้ประเด็นปัญหาการวิจัยแล้วก็ไม่มีเวลาในการมาปรึกษาอาจารย์ที่คณะครุศาสตร์ เนื่องจากนักศึกษาเองก็ต้องรับผิดชอบงานในหลายหน้าที่ ทั้งการสอนและภาระงานอื่นที่ได้รับมอบหมาย ตลอดจนการไม่เชี่ยวชาญพอในการดำเนินการวิจัย สำหรับปัญหาสำหรับอาจารย์ที่เป็นคณะกรรมการสอบเค้าโครงการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนและสอบรายงานผลการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน คือ การที่ต้องสอบเค้าโครงการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของนักศึกษาที่มีจำนวนมากและไม่เคยอ่านรายงานการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนมาก่อนต้องใช้เวลาในการสอบเป็นเวลานาน ในบางกรณีพบว่า นักศึกษายังทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนไม่ได้ ก็ยากที่จะปรับแก้ เนื่องจากระยะเวลาที่ไม่เอื้ออำนวย จึงส่งผลให้ประสิทธิภาพในการดำเนินงานวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนต่ำกว่าเป้าหมายที่ควรจะเป็น

ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของการศึกษาการพัฒนาารูปแบบการมีส่วนร่วมของบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการสนับสนุนการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน สำหรับนักศึกษาที่ฝึกปฏิบัติการสอน ตลอดจนการศึกษาความคิดเห็นของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเกี่ยวกับแนวทางในการวางแผนการดำเนินงานวิจัยในชั้นเรียน และประสิทธิภาพของการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน เพื่อที่จะนำผลการวิจัยมาใช้ในการวางแผนการดำเนินงานที่ช่วยให้นักศึกษาได้ปฏิบัติการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนได้ดีขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการดำเนินการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 5 โดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาชั้นปีที่ 5 อาจารย์พี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศก์ต่อรูปแบบการมีส่วนร่วมของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน
3. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 5

คำถามการวิจัย

1. รูปแบบการพัฒนาการดำเนินการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 5 โดยการกำหนดกิจกรรมการดำเนินการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนและการกำหนดบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจนให้กับบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้อง จะทำให้ประสิทธิภาพในการดำเนินการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของนักศึกษาดีขึ้นหรือไม่
2. นักศึกษาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง มีความคิดเห็นต่อรูปแบบในการพัฒนาการดำเนินการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนอย่างไร
- 3.

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากร ได้แก่

1. นักศึกษานักศึกษาชั้นปีที่ 5 คณะครุศาสตร์ที่ฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 141
2. บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา และ การดำเนินงานวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน ประกอบด้วย อาจารย์นิเทศจากคณะครุศาสตร์ อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญประจำสาขาวิชาครูพี่เลี้ยง และอาจารย์ผู้สอนวิชา EER 5402 การวิจัยการศึกษาและการวิจัยในชั้นเรียน

ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่

การใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการฝึกปฏิบัติการสอนของนักศึกษา

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

การพัฒนารูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน หมายถึง การกำหนดแผนการดำเนินงานวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนและการกำหนดบทบาทหน้าที่ให้กับบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการฝึกปฏิบัติการสอนของนักศึกษา

บุคลากรที่เกี่ยวข้อง หมายถึง ผู้ที่มีส่วนสนับสนุนการดำเนินการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของนักศึกษาขณะฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา ประกอบด้วย อาจารย์นิเทศแขนงวิชา อาจารย์นิเทศประจำโรงเรียน ครูพี่เลี้ยง อาจารย์ผู้สอนวิชาการวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้

การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน หมายถึง การดำเนินงานวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของนักศึกษาที่เกิดจากการวิเคราะห์สภาพปัญหาหรือพัฒนาการจัดการศึกษา โดยนักศึกษาต้องดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนและแบบฟอร์มที่คณะครุศาสตร์กำหนด

การฝึกปฏิบัติการสอน หมายถึง การที่นักศึกษาชั้นปีที่ 5 ออกไปฝึกปฏิบัติงานวิชาชีพครูในโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพโดยใช้เวลาต่อเนื่องกันเป็นระยะเวลา 1 ปี การศึกษา

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ได้รูปแบบในการดำเนินการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนที่เหมาะสมสำหรับนักศึกษาฝึกปฏิบัติการสอน
2. นำข้อมูลความคิดเห็นของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยปฏิบัติการวิจัยในชั้นเรียนมาปรับเป็นรูปแบบการวิจัยปฏิบัติการวิจัยในชั้นเรียนที่เหมาะสม
3. ได้รับทราบผลของการพัฒนารูปแบบการดำเนินงานวิจัยในชั้นเรียนต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของนักศึกษาฝึกปฏิบัติการสอน